

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖS**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO
„DĖL NEMUMO ŽEMUPIO POTVYNIŲ PREVENCIJOS IR PADARINIŲ LIKVIDAVIMO
PRIEMONIŲ PLANO PATVIRTINIMO“ PROJEKTO
(TAP NR. 19-1268; TAIS NR. 19-8974(2))**

2019-09-24 Nr. NV-2685

Vilnius

Projekto rengėja – Aplinkos ministerija.

Projekto tikslas – patvirtinti papildomas potvynių prevencijos ir padarinių likvidavimo priemonės, reikalingas potvynių rizikai mažinti Nemuno žemupyje.

Dabartinė situacija:

- Šiuo metu Vandenų srities plėtros 2017-2023 metų programos įgyvendinimo veiksmų plane, kurį tvirtina aplinkos ministras kartu su žemės ūkio ministru, yra nustatytos 55 priemonės skirtos potvynių prevencijai, kurios buvo parinktos įgyvendinant Potvynių direktyvą, atlikus sąnaudų ir naudos analizę, strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, viešinimo procedūras. Priemonių įgyvendinimui reikalinga lėšų suma apie 50 mln. Eur. Šiuo metu svarbiausiems projektams numatyta apie 16 mln. Eur (14,8 mln. Eur ES struktūrinių fondų lėšos ir 1,2 mln. Eur savivaldybių biudžeto lėšos). Dėl lėšų trūkumo 38 priemonės, kurių įgyvendinimui reikalingas lėšų poreikis apie 34 mln. Eur, nėra įgyvendinamos.
- Šiuo metu iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų įgyvendinama 10 projektų, 15-oje teritorijų, numatomos inžinerinės apsaugos nuo potvynių priemonės: esamų pylimų remontas, naujų pylimų statyba ir kitos. Vienas svarbiausių kriterijų, keliamų projektams - priemonės turi būti ekonomiškai pagrįstos ir naudingos (apsaugos priemonių įrengimas ir priežiūra turi kainuoti daug mažiau, nei kainuotų atkurti potvynių sunaikintą turtą).
- Šilutės r. savivaldybė efektyvesniam potvynių rizikos valdymui siūlo įgyvendinti papildomas priemonės: amfibijos įsigijimas; Jūros upės kranto sutvirtinimas ties Monciškių kaimu; automatinių vandens reguliavimo praleidimo vartų įrengimas; išplautų bunų atstatymas; vandens kėlimo siurblių ašinių siurblių keitimas į sraigtinius tam tikruose polderiuose; Nemuno žemupio upių krantinių tvirtinimo statybos ir rekonstrukcijos darbai; polderių apsauginių pylimų rekonstrukcija; polderių magistralinių griovių ir jų įrenginių rekonstrukcija; Nemuno žemupio upių vagų valymas; Ž. Naumiesčio užtvankos hidrotechninių statinių rekonstrukcija; regioninės ir vietinės reikšmės kelių ir pralaidų rekonstrukcija, remontas ir kt.), kurioms įgyvendinti reikia apie 30 mln. eurų.
- Atsižvelgiant į neformaliame ministrų pasitarime priimtus sprendimus, 2019 m. gegužės 7 d. Aplinkos ministerijai ir Vidaus reikalų ministerijai pavesta kartu su kitomis suinteresuotomis institucijomis parengti ir iki 2019 m. rugpjūčio 30 d. pateikti Vyriausybei Potvynių prevencijos ir padarinių likvidavimo priemonių plano projektą.

Projekto esmė:

- siūloma patvirtinti šias Nemuno žemupio potvynių prevencijos ir padarinių likvidavimo priemonės:
 1. **Transporto priemonių** (amfibija ir aerorogės) **įsigijimas** - atsakingas Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas.
 2. **Automatinių vandens reguliavimo praleidimo vartų įrengimas** ties buvusiomis siurblinėmis Šilgalių, Nausėdų, Plaškių ir Plaušvarių vasaros polderiuose - atsakingos Pagėgių sav. ir Žemės ūkio ministerija.

3. **Rajoninės reikšmės kelio 4231 Rukai-Šilgaliai-Nausėdai pralaidos ir kelio rekonstrukcija** ketvirtame kilometre - atsakingos Pagėgių sav. ir Susisiekimo ministerija.
 4. **Vietinės reikšmės kelio PG-5001 Rukai-Lazdėnai tilto STRPG 117T 1975 G008 VIL per Vilkos upę ir pralaidos per Gėgės upę rekonstrukcija** - atsakingos Pagėgių sav. ir Susisiekimo ministerija.
 5. **Išplautų bunų**, reguliuojančių Nemuno upės tėkmės kryptį, **atstatymas Nemuno upėje** - atsakingos Pagėgių sav. ir Susisiekimo ministerija.
 6. **Potvynių metu sugadintų vietinių kelių ir jų įrenginių atstatymas ir remontas** - atsakingos Pagėgių sav. ir Susisiekimo ministerija.
 7. Vandens kėlimo siurblių **ašinių siurblių keitimas į sraiginius** septyniuose vasaros polderiuose - atsakinga Šilutės r. sav.
 8. Nemuno žemupio upių **krantinių tvirtinimo statybos ir rekonstrukcijos darbai** (apie 10 km) - atsakinga Šilutės r. sav.
 9. **Polderių apsauginių pylimų rekonstrukcija** (apie 35 km) – atsakingos Šilutės r. sav. ir Žemės ūkio ministerija.
 10. **Polderių magistralinių griovių ir jų įrenginių rekonstrukcija** (apie 250 km) - atsakingos Šilutės r. sav. ir Žemės ūkio ministerija.
 11. **Polderiuose esančių kelių rekonstrukcija** (apie 44 km) - atsakingos Šilutės r. sav., Žemės ūkio ministerija ir Susisiekimo ministerija.
 12. Ž. Naumiesčio užtvankos **hidrotechninių statinių rekonstrukcija** - atsakingos Šilutės r. sav. ir Žemės ūkio ministerija.
 13. **Vilhelmo kanalo Lankupių šliuzo rekonstrukcija** – atsakinga Klaipėdos r. sav.
- Siūloma nustatyti, kad **priemonės vykdomos iš atitinkamoms ministerijoms ir institucijoms patvirtintu bendruju asignavimu ir kitu lėšų** (iš viso reikės apie 29 mln. Eur), o jų įgyvendinamo laikotarpis - 2020-2023 m.
 - Savivaldybių dalyvavimas priemonių vykdyme būtų neprivalomas (tik rekomendacinis).

Derinimas:

- **Suderinta** su Vidaus reikalų ministerija, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu, Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba, Valstybinės saugomų teritorijų tarnyba, Susisiekimo ministerija, Lietuvos automobilių kelių direkcija, Šilutės rajono savivaldybės administracija, Klaipėdos miesto savivaldybės administracija ir Klaipėdos rajono savivaldybės administracija.
- **Žemės ūkio ministerija nesutinka būti atsakinga** už jai priskirtų priemonių (susijusių su polderių priežiūra) vykdymą.
- **Pagėgių savivaldybės administracija siūlo papildyti planą upių vagų išvalymo nuo invazinės augmenijos ir sanašu, priemonėmis.** AM siūlymui nepritaria, nes upių vagų išvalymas negali būti planuojamos nacionalinėse saugomose teritorijose ir Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ buveinių apsaugai svarbiose teritorijose (BAST) ir paukščių apsaugai svarbiose teritorijose (PAST), be išsamaus šių priemonių vertinimo, tinkamai pagrindus jų reikšmę potvynių prevencijai ir išvengiant reikšmingo neigiamo poveikio „Natura 2000“ teritorijoms.

Atitikimas Vyriausybės programos nuostatom – Projektas Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina.

Dalykinio vertinimo išvada – siūlome Projektą aptarti tarpinstituciniame pasitarime ir teikiame šias pastabas:

1. Kyla abejonių dėl pateikto priemonių plano įgyvendinimo realumo. Beveik visas priemonės turėtų vykdyti savivaldybės, kurių dalyvavimas priemonių vykdyme būtų neprivalomas (tik rekomendacinis). Neaišku koks būtų savivaldybių finansinis indėlis. Lėšų poreikis nurodytas visoms priemonėms bendras (apie 29 mln. Eur), todėl neaišku ar kiekviena institucija

įsivertino valstybės lėšų poreikį, galimus finansavimo šaltinius, ar poreikis suderintas su Finansų ministerija.

2. Pasiūlytos priemonės yra nepagrįstos, neaiškus priemonių reikšmingumas potvynių rizikos sumažinimui. Pažymėtina, kad Aplinkos ministerija kreipėsi į suinteresuotas institucijas prašydama pateikti informaciją priemonių vertinimui (sąnaudos, finansavimo šaltiniai, apsaugota teritorija, potvynių sukeliama žala, galinčių nukentėti gyventojų skaičius, nekilnojamojo kultūros paveldo objektai ir kt.), tačiau pateikta informacija buvo nepakankama priemonių sąnaudų ir naudos analizei atlikti.
3. Visų nurodytų priemonių įgyvendinimo terminas nekonkretus, nurodoma, kad bus vykdoma 2020-2023 metais. Turėtų būti nurodytas ne laikotarpis, o konkretus terminas (pvz., 2020 m. I ketv.).
4. Neaišku kokius uždavinius siekiama įgyvendinti, kokie laukiami rezultatai, todėl siūlytina nurodyti, kada ir koks bus pasiektas rezultatas (skaitine išraiška).
5. Neaišku kaip bus vykdoma priemonių plano įgyvendinimo stebėseną ir atsiskaitoma. Kadangi nepaskirta koordinuojanti institucija, tai neaišku kada ir kam bus atsiskaitoma už priemonių vykdymą, ar bus rengiamos ataskaitos.
6. Kyla klausimas dėl šio priemonių plano ir galiojančio Vandenių srities plėtros 2017-2023 metų programos įgyvendinimo veiksmų plano sąsajų.